

УДК 811.161.81'31

ЕСТЕТИЧНА ФУНКЦІЯ ДІАЛЕКТИЗМІВ ТА РОЗМОВНО-ПРОСТОРІЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У МОВІ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ ВАЛЕРІЯ ШЕВЧУКА

Олена Переломова

Сумський національний аграрний університет

Україна, м. Суми, вул. Г.Кондратьєва 160

email: helena.perelomova@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-4038-9028>

Стаття презентує мовну особистість одного з найвизначніших майстрів слова, яскравого представника інтелектуально-філософської, психологічної прози сучасної української літератури. Мовотворчість письменника демонструє невичерпні виражальні можливості рідної мови, її безмежне лексичне багатство. На фоні нейтральної загальноживаної лексики художніх творів помітною і цікавою є книжна, старокнижна лексика, зокрема архаїзми, біблеїзми, латинізми, присутність яких оприявнює історичний контекст оповіді і надає їй піднесеної тональності.

Ми зосереджуємо нашу увагу на виражальних можливостях діалектизмів та розмовно-просторічних елементів, які в мові творів В. Шевчука є, на нашу думку, доречними і стилістично вмотивованими. Діалектизми та розмовно-просторічні елементи виконують особливу характерологічну функцію, розкриваючи внутрішній світ героїв. Вони мають значний експресивний потенціал, що нам вдалося встановити в процесі дослідження мовної тканини художніх текстів письменника В. Шевчука.

Ключові слова: загальнонародна мова, художній текст, діалектизми, розмовна лексика, просторічні елементи, експресивна функція, вульгаризми, колорит, мовна картина світу, нейтральна лексика.

ЭСТЕТИЧЕСКАЯ ФУНКЦИЯ ДИАЛЕКТИЗМОВ И РАЗГОВОРНО-ПРОСТОРЕЧНЫХ ЭЛЕМЕНТОВ В ЯЗЫКЕ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ТЕКСТОВ ВАЛЕРИЯ ШЕВЧУКА.

Елена Переломова

Сумской национальной аграрный университет

Украина, г. Сумы, ул. Г.Кондратьева 160

email: helena.perelomova@gmail.com

Статья представляет языковую личность одного из самых талантливых мастеров слова, яркого представителя интеллектуально-философской, психологической прозы современной украинской литературы. Языкотворчество писателя демонстрирует неисчерпаемые выразительные возможности родного языка, его безграничное лексическое богатство. На фоне нейтральной общеупотребительной лексики художественных произведений заметной и интересной является книжная, старокнижная лексика, в частности архаизмы, библеизмы, латинизмы, присутствие которых наглядно представляет исторический контекст повествования и придает ему возвышенной тональности.

Мы концентрируем наше внимание на выразительных возможностях диалектизмов и разговорно-просторечных элементов, которые в языке произведений В. Шевчука являются, на наш взгляд, уместными и стилистически мотивированными. Диалектизмы и разговорно-просторечные элементы выполняют особую характерологическую функцию, раскрывая внутренний мир героев. Они имеют значительный экспрессивный потенциал, что нам удалось установить в ходе исследования языковой ткани художественных текстов писателя В. Шевчука.

Ключевые слова: *общенародная речь, художественный текст, диалектизмы, разговорная лексика, просторечные элементы, экспрессивная функция, вульгаризмы, колорит, языковая картина мира, нейтральная лексика.*

AESTHETIC FUNCTION OF DIALECTISMS AND COLLOQUIAL-SPEECH ELEMENTS IN THE LANGUAGE OF VALERY SHEVCHUK'S LITERARY TEXTS

Olena Perelomova

Sumy National Agrarian University

Ukraine, Sumy, Herasyma Kondratieva street 160.

email: helena.perelomova@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-4038-9028>

Introduction. *Formulation of the problem. The study of the linguistic aspect of the writer's work makes it possible to determine the individual uniqueness and see its verbal and aesthetic picture of the world, to assess the contribution to the system of functioning verbal artistic images of the national language, to determine general patterns and leading trends in literary language.*

The word is an important unit of linguistic communication. It is a means of logical presentation of thought and its aesthetic design. It is in the vocabulary that the national-original character of the language is reflected. From a huge fund of common vocabulary, the writer selects the means of verbal and artistic image.

All the meanings available in the vocabulary of the national language are the basis of the linguistic picture of the world. These meanings constitute a system of linguistic means of reflecting the extralinguistic picture of the world. The system of lexical meanings, which are expressed by lexical-semantic variants of lexemes, roughly covers the system of human knowledge and ideas about the phenomena of the world. The lexical composition is most directly related to the extralinguistic reality: changes in the extralinguistic reality cause the emergence of new, disappearance, retreat to the periphery of the lexical system of obsolete words and meanings.

The choice of word in the text is determined by many semantic and stylistic reasons. There are lexical and stylistic oppositions, they are created in the lexical system of the Ukrainian literary language in several areas: a) diachronic (neologisms, historicisms, archaisms); b) functional style (professionalism, vocabulary of situational use, high, low, neutral); c) normative-regional – colloquial vocabulary, dialectisms, jargons, etc.; d) expressive-emotional (expressive, emotional vocabulary); e) semantic-formal (antonyms, homonyms, paronyms).

*The **purpose** of our study is to determine the aesthetic function of dialectisms and colloquial elements in the language of Valery Shevchuk. The task is to identify the connection between the writer's worldview and the language of his works.*

***Methods** of linguistic observation and description of linguistic phenomena are applied in this article.*

***Originality.** For the first time in Ukrainian linguistics, the author explores the idiostyle of Valery Shevchuk.*

The article presents the linguistic personality of one of the most prominent masters of the word, a bright representative of the intellectual, philosophical, psychological prose of modern Ukrainian literature. The writer's language creation demonstrates the inexhaustible expressive possibilities of the native language, its boundless lexical richness. Against the background of neutral common vocabulary of works of art, book and old book vocabulary is noticeable and interesting, in particular archaisms, biblicalisms, latinisms, the presence of which reveals the historical context of the story and gives it a sublime tone.

Dialectisms and colloquial speech elements perform a special characterological function, revealing the inner world of the heroes. They have a significant expressive potential, which we were able to establish in the process of studying the language fabric of literary texts by the writer V. Shevchuk.

All stylistically active lexical items and groups stand out against the background of neutral vocabulary. Stylistically neutral common vocabulary helps to identify stylistically active components, stylistically bright lexical items, such lexical layers as obsolete and foreign words, neologisms and dialectisms. Against its background, we perceive the subtlest shades of words of various stylistic colors.

Paradigmatic and syntagmatic relations of words in the lexical system of language give unlimited opportunities for users and creators of language – writers to choose from this system the word that best reveals the author's intentions, and include this word in the text, linking it with other words in the individual linguistic picture.

The originality of the individual style of the artist is manifested in the peculiarities of word usage, in the combination of general and individual.

Results. *We focus our attention on the expressive possibilities of dialectisms and colloquial speech elements, which in the language of V. Shevchuk's works are, in our opinion, appropriate and stylistically motivated.*

Conclusions. *All stylistically active lexemes and groups stand out against the background of neutral vocabulary. Stylistically neutral commonly used vocabulary helps to identify stylistically active components, stylistically bright lexemes, such lexical layers as obsolete and foreign words, neologisms and dialectisms. Against its background, we perceive the subtlest shades of words of various stylistic colors.*

The originality of the individual style of the artist is manifested in the peculiarities of word usage, in the combination of general and individual.

Key words: *common language, artistic text, dialectisms, colloquial speech elements, expressive function, vulgarisms, color, linguistic picture of the world, neutral vocabulary.*

Постановка проблеми. Дослідження мовного аспекту творчості письменника дає можливість визначити індивідуальну неповторність, та побачити його вербально-естетичну картину світу, оцінити внесок у систему функціонуючих словесних художніх образів національної мови, визначити загальні закономірності і провідні тенденції розвитку літературної мови.

Слово – важлива одиниця мовної комунікації. Воно є засобом логічного викладу думки і її естетичного оформлення. Саме в лексиці відображається національно-самобутній характер мови. Із величезного фонду загальноживаної лексики письменник відбирає засоби словесно-художнього зображення.

Усі наявні в словниковому складі загальнонародної мови значення є основою мовної картини світу. Ці значення становлять систему мовних засобів відображення позамовної картини світу. Система лексичних значень, які виражаються лексико-семантичними варіантами лексем, приблизно покриває систему знань і уявлень людини про явища світу. Лексичний склад найбільш безпосередньо пов'язаний з позамовною дійсністю: зміни в позамовній дійсності спричиняють виникнення нових, зникнення, відхід на периферію лексичної системи застарілих слів і значень.

Вибір слова в тексті зумовлюється багатьма семантико-стилістичними причинами. Існують лексико-стилістичні опозиції, вони створюються в лексичній системі української літературної мови в декількох планах: а) діахронічному (неологізми, історизми, архаїзми); б) функціональності (професіоналізми, лексика ситуативного вжитку, висока, низька, нейтральна); в) нормативно-регіональному - розмовна лексика, діалектизми, жаргонізми і под.; г) експресивно-емоційному (експресивна, емоційна лексика); г) семантично-формальному (антоніми, омоніми, пароніми).

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проте єдиного погляду на стилістичну класифікацію лексики літературної мови не існує. Ряд учених підходить до питання поділу лексики на окремі стилістичні шари з різних точок зору. Сучасні класифікації лексичного складу мови з точки зору стилістичного його використання передбачають урахування всіх проблем, які входять до стилістики слова. Їх виразно окреслив В. В. Виноградов, вказавши, що до стилістики належить: встановлення обмежених сфер ужитку деяких слів, значень, які тяжіють до окремих типів, або різновидів мови, учення про лексичні синоніми, а також про функції й мету вживання тих або інших слів, що виходять за межі літературної норми вислову. В. В. Виноградов також вказує на потребу врахування тісного зв'язку стилістики слова з семантикою.

І. Р. Гальперін, І. Г. Чередниченко здійснили класифікацію, у якій семантику слова розглядають під кутом зору стилістики, підпорядковуючи їй.

І. Р. Гальперін в основу своєї класифікації кладе розмежування лексико-стилістичних прийомів, заснованих на взаємодії загальномовних і контекстуальних значень слів, у зв'язку з чим у нього описано особливості стилістичного використання метафори, метонімії й іронії.

Класифікація лексико-стилістичних ресурсів, запропонована І. Г. Чередниченком, має на меті на фоні загальноновживаної лексики висвітлити групи лексики вузькостилістичного призначення, до яких автор відносить розмовні й просторічні слова, діалектизми й жаргонізми, специфічно-побутову, суспільно-політичну й термінологічну лексику, а також лексику словесно-художнього зображення та емоційної характеристики.

Л. А. Булаховський подає стилістичну класифікацію лексики, яка переплітається із семантичною, де немає протиставлення двох планів аналізу лексики, а з'ясовуються всі можливі її категорії на фоні загальноновживаної лексики. Говорячи про склад лексики в стилістичному аспекті, Л. А. Булаховський виділяє як основний лексичний фонд загальноновживану, загальнозрозумілу лексику, з частиною якої близько стикається специфічно-побутова лексика. Термінологічна, вульгарна, урочиста, арготична, неологічна та інша лексика розглядається як доцільна для створення певної стилістичної забарвленості.

Основу мови творів Валерія Шевчука становить загальноновживана лексика. Це стилістично нейтральна лексика, яка зрозуміла всім користувачам загальнонародної мови. У художньому тексті вона займає важливе місце.

Мова художнього твору – це одна із форм реалізації загальнонародної мови.

Мета і завдання.

Метою нашого дослідження є визначення естетичної функції діалектизмів і розмовно-просторічних елементів у мовотворчості Валерія Шевчука. Завдання полягає у виявленні зв'язку між світобаченням письменника та мовою його творів.

Діалектизми є структурними елементами художнього твору, їх естетизація є однією з ознак творчого почерку митця.

Мовознавець Й. Осовецький вказує на особливу функцію діалектизмів: «Мова художнього твору – це мікрокосм, не співвідносний з жодним функціональним стилем літературної мови. Художню мову визначає відбір мовних засобів, підпорядкованих відомому естетичному завданню, проте специфічних стильових прикмет у художній мові немає і бути не може. Мова художнього твору формується з більшої кількості джерел, ніж мова нехудожня, творчий синтез усіх генетично неоднорідних елементів і складає мову певного художнього твору.» [3, с. 302].

Як відомо, художній прийом уведення діалектної лексики в мову художнього твору ґрунтується на протиставленні цієї лексики лексиці літературній, тобто на опозиції останній.

Без сумніву, Валерій Шевчук належить до тих письменників, «кому діалект близько знайомий (з дитинства або за міцними побутовими зв'язками), кому діалект служить засобом достовірного і повного відображення характерів, ідеологічної своєрідності» [1, с. 238].

Діалектна лексика, ареалом якої є Житомирщина, присутня в усіх творах письменника.

Виступаючи на захист тих письменників, які вдало використовували у своїх творах діалектну лексику, Борис Ларін писав: «У них діалектизми виступають не штучним вкрапленням, а заповнюють пустоти літературної мови, наповнюючи її органічною пластичністю, колоритністю. У них застосування діалектизмів значною мірою більш переконливе, виправдане. Цілком засвоєна і вкрай необхідна письменникові діалектна лексика і фразеологія вводяться турботливо, доводяться до читача з найбільшою ясністю, на яку здатен письменник. Ефективність їх майже завжди забезпечена.» [1, с. 238].

Діалектизми у творах В. Шевчука є тими мовними засобами, які надають його художнім текстам особливого колориту, виконують вагому експресивну функцію, позначені стилістичною вмотивованістю.

«В. Шевчук виявляє добру обізнаність з побутом та особливостями життя персонажів. Так, події повістей «Тепла осінь» і «Золота трава», що відбуваються в його рідному Житомирі й на Житомирщині, змальовані живою народною мовою, в авторську розповідь і особливо у мову персонажів цілком доцільно і вмотивовано вкраплюються місцеві діалектні назви... Автор не зловживає діалектними словами, замінюючи їх нормативними, літературними ...» [2, с. 269].

У тексті художнього твору діалектизми набувають додаткового смислового та естетичного навантаження. У художніх текстах те чи інше слово вживається в одиничному значенні. Одиничними є й ті словоформи, які входять в абстрактну парадигму окремої лексеми. Використовуючи конкретне слово в художньому тексті, письменник реалізує один із декількох компонентів складного цілого – лексеми.

Діалектний характер хоча б одного з цих компонентів створює діалектність всієї лексеми і протиставляє її всім лексемам літературної мови. У конкретних реалізаціях фрагментів лексем (змісту і форми) виявляються диференційні ознаки діалектних одиниць, які перебувають в опозиції до літературної мови.

Це може бути окреме значення слова, а не вся його семантична структура, окрема словоформа, а не вся граматична парадигма, окрема словотвірна одиниця, а не словотвірна модель, поєднуваність певного слова, а не вся синтагматика цієї лексеми. Діалектні диференційні ознаки слова можуть реалізуватися також і на фонемному рівні. Наявність хоча б однієї діалектної диференційної ознаки у слові свідчить про те, що це слово діалектне.

За діалектними диференційними ознаками в текстах художніх творів В. Шевчука можемо виділити такі групи діалектизмів:

1. Які мають цілковиту відмінність у фонемному складі кореневої морфеми (*писок, гирява, фотель, обійстя, умикання, тертички, невшетність, хльорка, фіндюрка, фіра, отхлань, кошуля, драбуги, оцени, плиткість, світлини, гольба, убрус, зажма, гейби, форботи, опрятає, пиняво, харпак* та ін.).

2. Які мають часткову відмінність фонемного складу кореневої морфеми за наявності більш-менш тотожного значення (*кавалі́р* = ковалі́р (сл. Грінч.), *черлене*, *здоровля*, *живла*, *прозірна* (вода), *шкодливі* та ін.).

3. Які мають відмінність у наборі дериваційних морфем або сполученні кореневих і дериваційних морфем (*лискоті́ли*, *колоши́ва*, *встида́ю*, *познає́ш*, *хлопа́ка*, *гадкува́ти*, *любас*, *любаска*, *напастува́ти*, *юрли́ва*, *позі́р*, *прочува́в*, *пиши́в*, *дивогля́дна*, *навза́єм*, *середохре́стя*, *змордува́ти*, *упослі́джений*, *запосмі́хається*, *нікчемні́ю*, *здумі́ла*, *марни́ця*, *засумова́ні*, *виблі́длі*, *діме́ць*).

4. Які мають відмінність у значенні за умови однакового фонемного складу (семантична деривація) (*труно́к*, *сопу́х*, *зимно́* ...).

5. Які мають відмінність у граматичній характеристиці слова (*сльози́ текли́й по ли́цях* (лиця - щоки за сл. Грінч.); *ві́ншували́ мені́*; *ї́ли ї́ддю* (ї́дма, ї́дом ї́сти за СУМ); *попро́щав ї́*; *у тих неба́х*; *два яйці́*; *дві сло́ві*).

Стилістична активність слів з диференційними діалектними ознаками робить ці слова помітним і повноцінним компонентом мови художнього твору.

Отже, діалектизми у творах В. Шевчука виконують характерологічну функцію, розкриваючи внутрішній світ героїв, несуть виразне додаткове емоційне забарвлення (*драбу́ги* – зневажл., підсил. суф. -уґ), є повноцінним компонентом національної культури, посилюють експресивність художнього тексту, справляють враження свіжості й нешаблонності мовної тканини твору.

Значний експресивний потенціал мають такі діалектизми, які утворені за відомими словотвірними моделями, але з використанням інших, ніж у літературній мові, дериваційних морфем (*навза́єм*, *запосмі́хається*, *засумова́ні*, *прочува́в* ...).

Коренева морфема має загальний семантичний зміст, який у конкретних словах реалізується в окремих значеннях. У діалектизмах відбувається оновлення значення кореня. Усі морфологічні компоненти діалектизму зрозумілі носію літературної мови, тому читачеві не важко зрозуміти діалектизм у цілому (*пиши́в*, *встида́ю*, *гадкува́ти* ...). Відбувається реалізація потенційних

можливостей мови в конкретних словах, де синтагматика морфем є незвичайною.

«Незвичні для читача – носія літературної мови комбінації кореневих дериваційних морфем створюють нову семантичну якість, куди входить також і спільне значення певної словотвірної моделі, більш абстрактне, ніж окремі конкретні слова, які її репрезентують. Такі діалектизми часто тягнуть за собою широкий спектр словотвірних значеннєвих, стилістичних та інших асоціацій, які створюють у них глибокий «другий» план, вони сприймаються читачем об'ємно, а не «площинно»; ці діалектизми мають позитивну «філологічну експресію ...», - слушно зауважує мовознавець Й. Осовецький [3, с. 333].

Зазначимо, що мова творів В. Шевчука не справляє враження перевантаженої діалектними включеннями. Талановитий письменник добре відчуває синтагматику мови. У звичні синтагми він вводить діалектизми, не порушуючи природний словопорядок, діалектизми органічно входять у мовну тканину всього літературного твору.

«– Чому ж вони саме на вас *напастували*? – спитав пан підстароста.» (1, с. 26).

«... але мене нагло скинули долі, здерли одержу і в самій *кошулі* повели в шинок, несучи книги й шати мої як крадене.» (2, с. 33).

«Письменник, який володіє діалектом, – писав Б. Ларін, – відступає від протокольного запису, змінює діалектні утворення, комбінує і чергує діалектизми з нормальною літературною мовою, схрещує, а не змішує їх, він експериментує у сфері нових і нових мовних сполучень. Ніхто не може позбавити письменника права на такі експерименти, на таку мовотворчість.» [1, с. 239].

Діалектне слово у творах В. Шевчука «...перестає бути умовно-літературним індексом «народного стилю», у тексті воно несе таке ж семантичне навантаження, що й слово літературної мови, і так само, як це останнє, сприяє смисловій насиченості й художній місткості образів літературного твору» [3, 384–385].

В. Шевчук у своїх творах використовує багатства загальнонародної мови. Широке застосування письменником **розмовної лексики** надає його художнім текстам колориту невимушеності, а також сприяє експресивності. Не порушуючи норм літературної мови, розмовна лексика має в собі величезний потенціал різноманітних форм і типів свого виявлення, вона є одним із джерел збагачення індивідуальної мовної картини світу митця. Розмовні форми не знижують стилю писемного художнього мовлення. Вони використовуються автором як елементи наближення мови художніх творів до узуальних уживань носіїв загальнонародної мови. Це іменники з конкретним значенням (назви предметів, людей: *дзбан, баняк, кавалок, гладухи, мебля, янгол, гурба, рура*); з абстрактним значенням дій, якостей, властивостей (*виголос, торк, теплінь, дециця, спитування, гандж, твалт, кебета, тлум, мент, зарік, справунки*). Це прикметники: *обичайна, занизький, помічна, плоха, відчипне, цибатий, зболені*; дієприкметники: *поштива, нажаханий*; дієслова на позначення дій і станів: *гороїжуся, напитував, прочувалася, заглядишся, мізернів, мішатися, видибати, тусати, знерухоміли, прошкував*; прислівники: *звісно, перестрашено, насправжки, навипинячки, підтюпцем, пішака, похватцем*.

Неабиякі виражальні можливості має **розмовно-просторічний шар** лексики. Слова з яскравою експресивно-емоційною забарвленістю є засобом образності і мають чітку позитивну чи негативну конотацію. Так, іменники, які вживаються для назв персонажів (*хитрюги, перестрах, чоловічина, фанфарон, краля, вайло, піжон, бельбас, призвідця, собацюга, збитошник, харпак, тюхтій*); предметів, понять, дій (*твалт, теревені, калим, барахло, обридження*), мають, крім свого денотативного значення, оцінний компонент. Емоційність окремих слів досягається також засобами словотворення.

Розмовно-просторічні означення *дебелі, барилкувата* (постать), *шолудивий* (пес), *гирява* (голова) мають виразну оцінну кваліфікацію. Означення *шолудивий* як компонент словосполучення *шолудивий пес*, вжитого в переносному значенні для назви персонажа, надає останньому вбивчо-зневажливої характеристики, виявляє ставлення одного персонажа до іншого.

Розмовно-просторічні дієслова: *очуняти, тулятися, почвалав, брехали, розпаслася, не махлюйте, зорив, бебехнувся, длубав, чеберяла, чалапала, гамселити* – також мають додаткове емоційне забарвлення.

Дієслово *розпаслася* вживається в переносному значенні стосовно дії людини та має виразне експресивне забарвлення зневажливості. У синтаксичній конструкції, побудованій на протиставленні, це слово є ключовим:

«– Худий, як тріска, не годує його, а сама *розпаслася*, – перекиривляла вона свою найбільшу осудницю, ще й розвела руками, щоб показати, як вона *розпаслася*.» (3, с. 159).

До емоційно забарвлених слів належать також і **вульгаризми**, лайливі слова. Для розкриття негативних рис у характерах персонажів В. Шевчук вживає такі слова і словосполучення: *груба, п'яна бабера з налитим червоною барвою обличчям; курва; уперіщив по спиняці; дурак; гаденя; б...; паразит; п'яні баби*. Ці дисфемізми, вжиті у відповідному лексичному оточенні контексту замість емоційно і стилістично нейтральних мовних одиниць, є носіями інтенсифікованої експресії. У поєднанні з передачею суржикового мовлення персонажів цей прийом використовується для оцінної характеристики. Таке мовлення набуває експресивності, здатності виражати психічний стан мовця:

«– А мой *паразіт* що, вдома?

– Да, *конєшно!* – бурмотіла Ольга, – он *паразіт, всіда дома!...*» (4, с.134).

«– От ви мене захотіли *тута воснітувать*, а чого свою дочку не *воснітали*?

Вона ж у вас *б...*, дядя!

– Ах ти *гаденя!*

– Старий *дурак!* – крикнув Віктор Вашук. ... – І ти мене ще *вспомниш!*

Заплатиш мені.» (4, с.171).

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок.

Усі стилістично активні лексеми та групи виділяються на тлі нейтральної лексики. Стилiстично нейтральна загальноновживана лексика сприяє виявленню стилістично активних компонентів, стилістично яскравих лексем, таких лексичних шарів, як застарілі та іншомовні слова, неологізми та діалектизми. На

її тлі сприймаємо найтонші відтінки слів різноманітного стилістичного забарвлення.

Парадигматичні й синтагматичні відношення слів у лексичній системі мови дають необмежені можливості користувачам і творцям мови – письменникам добирати з цієї системи слово, яке найкраще розкриває наміри автора, і включати це слово в текст, пов'язуючи його з іншими словами в індивідуальній мовній картині світу митця.

Своєрідність індивідуального стилю митця виявляється в особливостях слововживання, у поєднанні загального й індивідуального.

Подальші дослідження мовознавців можуть бути спрямовані на аналіз індивідуального використання лексичної системи загальнонародної мови у творах сучасних українських письменників з метою виявлення особливостей їх мовотворчості і тенденцій розвитку літературної мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ларин Б.А. Эстетика слова и язык писателя: Избранные статьи. Ленинград: Худ. лит., 1974. 287 с.
2. Мовна палітра Валерія Шевчука / упоряд. В.М. Русанівський. Культура української мови довідник. Київ: Либідь, 1990. С.268–270.
3. Осовецкий И.А. Диалектная лексика в произведениях советской художественной литературы 50–60-х годов. *Вопросы языка современной русской литературы*. Москва: Наука, 1971. С.301–386.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шевчук В.О. Розсічене коло. Біс плоті: Іст. повісті. Київ: Твім інтер, 1999. С.5–116.
2. Шевчук В.О. Ілля Турчиновський (листок перший): Повість. *Три листки за вікном*: Роман-триптих. Київ: Рад.письменник, 1986. С.15–136.
3. Шевчук В.О. Двоє на березі: Повість-диптих. *Камінна луна*: Повісті. К.: Молодь, 1987. С.135–213.

4. Шевчук В.О. Привид мертвого дому: Ностальгійна повість.

Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. 2001, №2. С.132–192.

REFERENCES

1. Larin B.A. Estetika slova i yazyk pisatelya: Izbrannye stati. Leningrad: Hud. lit., 1974. 287 s.
2. Movna palitra Valeriya Shevchuka / uporyad. V.M. Rusanivskij. Kultura ukrayinskoyi movi dovidnik. Kiyiv: Libid, 1990. S.268–270.
3. Ossoveckij I.A. Dialektnaya leksika v proizvedeniyah sovetskoj hudozhestvennoj literatury 50–60-h godov. Voprosy yazyka sovremennoj russkoi literatury. Moskva: Nauka, 1971. S.301–386.

Переломова Олена Степанівна, доктор філологічних наук, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Сумського національного аграрного університету (Україна).

Переломова Елена Степановна, доктор филологических наук, профессор кафедры философии и социально-гуманитарных дисциплин Сумского национального аграрного университета (Украина).

Perelomova Olena Stepanovna, Doctor of Philology, Professor of the Department of Philosophy and Socio-Humanities of Sumy National Agrarian University (Ukraine).